

Аліна Предик
кандидат педагогічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Україна
a.predyk@chnu.edu.ua

Alina Predik
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
Ukraine
a.predyk@chnu.edu.ua

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF INFORMATIZATION OF THE EDUCATIONAL SYSTEM

Стрімке входження в наше життя інформаційних та комунікаційних технологій стало можливим завдяки широкому розповсюдженню персональних комп'ютерів та створенню глобальної мережі Інтернет. Особлива роль під час реалізації та впровадження інформаційних технологій належить саме системі освіти у вищій школі, як основного джерела кваліфікаційних, високоінтелектуальних кадрів та міцної бази фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Характерною особливістю системи освіти є, те, що вона виступає з одного боку в якості споживача, користувача, а з другого – творця інформаційних технологій, які в наслідок використовуються в самих різноманітних сферах. Це в свою чергу, допомагає здійснити практичну складу реалізації даної технології та демонструє плавний перевід від інформатизації всієї системи освіти до інформатизації суспільства. Однак, при цьому не варто віддавати перевагу тільки можливостям комп'ютера, адже він забезпечує тільки передачу інформації – це не передача системи знань, культури і тому інформаційні технології пропонують педагогам дуже ефективні, але тільки тимчасові засоби.

Для розкриття важливості інформаційних технологій навчання варто зупинитися на розкритті сутності даного поняття. Так, Н.В. Макарова, говорячи про інформаційні технології, в одному випадку пропонує: «визначення наукового напрямку, в іншому – це конкретний спосіб роботи з інформацією, а саме сукупність знань про способи і засоби збору, обробки та передачі інформації для отримання новітніх відомостей про досліджуваний об'єкт» [3]. В контексті освітніх систем ми будемо користуватися останнім визначенням. В певному розумінні всі педагогічні технології є інформаційними, адже навчально-виховний процес завжди супроводжується обміном інформації між вчителем і учнем. В дослідженні ми дотримуємось трактування запропонованого науковцем І.Г.Захаровою, що «інформаційні технології навчання – це педагогічна технологія, яка використовує додаткові способи, програмні та технічні засоби (відео, аудіо-і кіно засоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі) для роботи з науковою інформацією [2, с.22].

Таким чином, все це пояснюється тим, що наше світосприйняття в основному обумовлено і обмежено тими засобами, які ми використовуємо в різних видах своєї роботи. В ході навчання на основі інформаційних технологій дитина з допомогою нових засобів засвоює нові категорії, що надають нові уявлення про картину світу, що як наслідок, позначається на інших не тільки навчальних сферах її діяльності.

Існують різні ситуації, які зумовлюють вплив інформаційних технологій навчання на психіку учня. Це зазвичай безпосередня взаємодія з тією, або іншою інформаційною технологією в умовах навчально-пізнавальної діяльності. Також не варто забувати і про широке розповсюдження комп'ютерних ігор, спеціальних атракціонів, заснованих на технології віртуальної реальності. Навіть ті, хто ніяк не взаємодіють з комп'ютерами, стають непрямими користувачами дивлячись анімаційні фільми, користуючись кредитними картами і т.д.

Використовуючи інформаційні технології навчання в навчально-виховному процесі сучасної початкової школи вчителі зобов'язані враховувати специфічні особливості реалізації даної технології. Пропонуємо зупинитися на них детальніше:

До однієї з перших особливостей відносять ті новоутворення, які виникають під впливом інформаційних технологій навчання, що переносяться в умови традиційного спілкування. Дослідження психологів показали, що значно посилилась вимога до точності формулювань, логіки та послідовності викладу, підвищується значення рефлексії, однак при цьому ж знижується цінність емоційного впливу на процес спілкування.

Наступною особливістю є зворотній процес: особливості традиційної діяльності стають доступними і для комп'ютерної. В роботі як з молодшими школярами, так і зі студентами педагогу приходиться дуже часто спостерігати елементи «олуднення» програми і самих комп'ютерів, коли користувач (початківець чи висококваліфікаційний) заповнює поле своєї діяльності зайвими, але при цьому просто необхідними елементами. Досвідченому педагогові чи психологу іноді достатньо просто подивитися на те, як оформлено «Робочий стіл» на екрані комп'ютера, щоб зрозуміти багато нового про дитину.

Вплив інформаційних технологій навчання на особистість учня може бути виражена в більшій або меншій мірі: від локального, який стосується обмеженого кола психічних явищ (наприклад, використання комп'ютерного сленга), до глобального, які свідчать про зміну особистості в цілому (Інтернет-залежність, синдром хакера та ін.) Необхідно зауважити, що психологи, педагоги та фахівці в сфері інформаційних технологій приділяють багато уваги дослідженню наслідків інформатизації та розкриття ролі даної технології в навчально-виховному процесі сучасної початкової школи, не зважаючи при цьому на види діяльності: чи то ігрова діяльність, чи то навчально-пізнавальна, чи професійна. Таким чином, можемо констатувати, що питання соціальних та глобальних змін особистості дитини при впливі інформаційних технологій на неї ще не досліджено, ось чому стає зрозумілим необхідність участі педагогів, психологів в експертизі розробки проектів по впровадженню інформаційних технологій навчання. В цьому випадку з'явиться можливість виявити і прийняти міри, як по нейтралізації негативного впливу інформаційних технологій навчання на особистість учня, так і для створення умов в яких найкраще буде забезпечуватися використання даних технологій [4].

Характерним прикладом є використання в якості інформаційних технологій навчання Інтернет-технологій, які дають можливість позитивних перетворень особистості на основі якісних змін комунікативної і пізнавальної діяльності, самого стилю навчання, оскільки при роботі в Інтернет підвищується активність пізнавального суб'єкта, індивідуалізується процес навчання, долаються стереотипи авторитарного стилю взаємодії педагога та учня, з'являється доступ до суперечливих джерел інформації. Все це стимулює розвиток особистості учня, а саме самостійності його суджень, ініціативності, мобільності. Однак існують і негативні наслідки: інтенсивний інтелектуальний і творчий розвиток не гарантує того, що школяр успішно адаптується до запитів та вимог соціального середовища. Реальною загрозою є і Інтернет-залежність, під яку можуть потрапити учні самого різного віку. Психологічні наслідки цього явища – це соціальна ізоляція (часткова або повна відмова від спілкування з іншими людьми, заміна реальних друзів на віртуальних, ослаблені емоційні реакції, звуження сфери інтересів та інше.). Інколи позбутися цієї залежності самостійно дуже не просто і тоді знадобиться надання допомоги психологом [1].

Таким чином, наслідки використання інформаційних технологій навчання можуть бути, як позитивними, та і негативними. До оцінки однієї чи іншої технології неможливо підходити одностороннє. Проектуючи використання інформаційних технологій в навчально-виховному процесі вчитель повинен проаналізувати ті можливості прямого та непрямого впливу на особистість школяра, які будуть визначати його розвиток.

Література

- 1.Бабаева Ю.Д., & Войскунский А.Е. Психологические последствия информатизации. *Психологический журнал*. 1998. №1.
- 2.Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб.пособие для студ.высш.пед.учеб.заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 192с.
3. Информатика / Под ред. Н.В. Макаровой. М., 1997.
- 4.Морзе Н.В. Основы інформаційно-комунікаційних технологій: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Видавнича група ВНУ. 2008. 350 с.